

História

Schopní vzopriet' sa aj pod hrozbou smrti

Posledný októbrový piatok uplynie 110 rokov od krvavej tragédie v Černovej, ktorá do celého sveta vyslala signál o odvahe Slovákov bojovať za získanie svojbýtosti a vzdorovaní proti uhorskému nátlaku. V dňoch 27. až 29. októbra si v srdci dolného Liptova pripomenú historický medzník celonárodnou spomienkou pod záštitou prezidenta a predsedu vlády Slovenskej republiky.

Černovská tragédia bola krvavým masakrom, ktorý sa odohral ako dôsledok národnostného útlaku v Uhorsku. V Černovej, dnes mestskej časti Ružomberka, si obyvatelia z vlastných financií ako aj z iniciatívy Andreja Hlinku, rodáka z obce a rímskokatolíckeho kňaza, politika i vedúcej osobnosti slovenského národného hnutia, postavili katolícky kostol. Dedinčania trvali na tom, aby kostol požehnal ich rodák, ktorý bol v tom čase suspendovaný spišským biskupom Párvym kvôli obvineniam z protimaďarského poburovania počas kortešačiek Vavra Šrobára v r. 1906. Svoju prosbu adresovali spišskému biskupovi Párvymu. On sa však rozhodol inak.

Andrej Hlinka ako mladý kňaz

oslávili len svoje 15. narodeniny. Útok mal za následok aj 10 ťažko a 60 ľahko zranených. V marci 1908 úrady obvinili vyše 55 ľudí, z ktorých 40 odsúdili na žalár v trvaní od šiestich mesiacov do

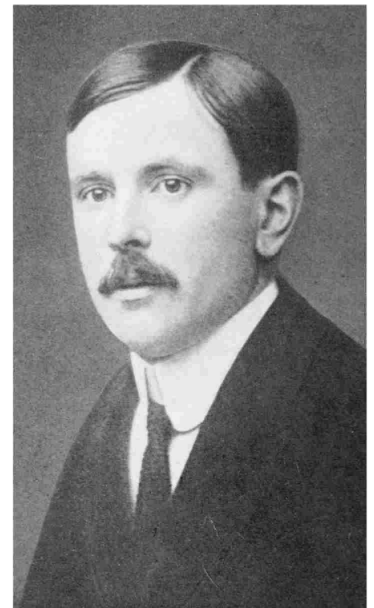
dobovej tlači. Medzi významnými osobnosťami, ktoré protestovali, bol francúzsky spisovateľ Viliam Ritter, anglický novinár a historik Robert William Seton-Watson, známy pod pseudonymom Scotus Viator, nórsky spisovateľ a nositeľ Nobelovej ceny Bjørnstjerne Bjørnson, českí poslanci rakúskeho parlamentu i predseda

Bjørnstjerne Bjørnson, nositeľ Nobelovej ceny za literatúru

rakúskeho parlamentu. Černovská tragédia definitívne obrátila pozornosť svetovej verejnosti na vtedajší prístup k národnostiam v Uhorsku. Americkí Slováci využili túto tragédiu na tlačovú ofenzívu za slovenskú myšlienku autonómie. Andreja Hlinku zastihla správa o udalostiach v Černovej na jeho prednáškovom turné po Čechách a Morave. Všade ho vítali ako hrdinu a martyra. Udalosti v Černovej odsúdili a vyslovili ďalšie nelichotivé výroky na adresu Uhorska. Tie mu pred súdom ešte viac priťažili. Nakoniec mu uhorský súd

vymeral 27 mesiacov, ktoré si odpykával v Segedínskej väznici, počnúc decembrom 1907. Následne, po čiastočnom odpykaní trestu, sa uskutočnil proces s biskupom Párvym, ktorý sa udial aj na základe aktívnej intervencie následníka trónu Františka Ferdinanda, pápežom ukončený. Rozhodnutie padlo v prospech Andreja Hlinku, ktorý tak mohol vo svojom rodisku v roku 1910 na sviatok svätých Petra a Pavla kostol posvätiť. K príbehu černovskej masakry patrí aj zmienka, že za hlavného vinníka tejto tragédie bol dlho považovaný dekan Pazúrik, ktorý sľúbil, že sa posvätenia nezúčastní, ale svoj sľub nedodrжал. Po roku 1918 bol Andrejom Hlinkom rehabilitovaný a stal sa jedným z jeho blízkych spolupracovníkov.

Robert William Seton-Watson, anglický historik novinár

Život obetovali aj dve 15-ročné dievčatá

Posvätením kostola bol biskupom poverený slovenský farár z Liskovej

Mauzóleum Andreja Hlinku v Ružomberku

Martin Pazúrik. A tak v osudný deň prišli na dvoch panských kočoch cirkevní hodnostári s cieľom kostol posvätiť. Voči tomu protestovali miestni občania, ktorí vlastnými telami uzavreli prístupovú cestu ku kostolu a žiadali žandárov so sprievodom, aby sa vrátili. Na to bol hajdúchom vydaný rozkaz na strelbu. Tragédia mala za následok vyhasnutie pätnástich ľudských životov. Medzi padlými boli aj štyri ženy. Antónia Lejková a Rozália Fagová boli ešte mladé dievčatá, ktoré v roku 1907

troch rokov, rôzne peňažné pokuty a zhabanie majetku. Udalosti dodnes pripomína pamätník na cintoríne a na mieste tragédie pamätná tabuľa.

Následky černovského krviprelievania vyvolali svetový rozruch

Toto „úradné opatrenie“ bolo jednou z najkrvavejších udalostí posledných rokov dualizmu v Rakúsko-Uhorsku a vyvolalo veľké protesty v európskej

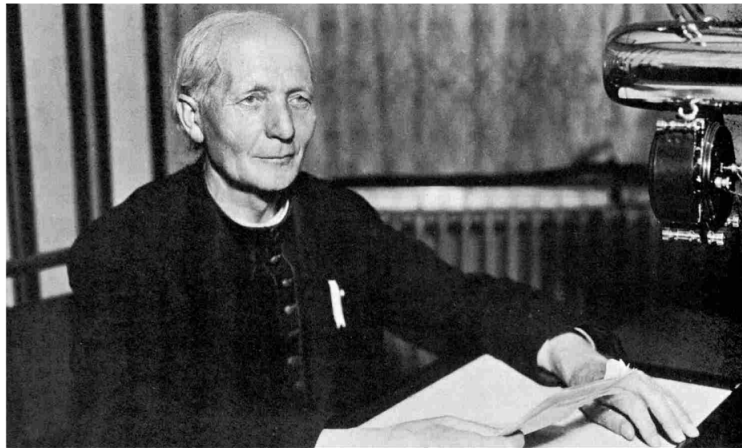
Pamätník zastreleným občanom Černovej

Slovensko

Program spomienky na udalosti v Černej spreď 110. rokov

Počas doby budovania komunizmu až do roku 1989 sa pietne spomienky v Černej konali iba z iniciatívy miestnych obyvateľov, kňazov a predovšetkým príbuzných pozostalých, bez podpory vtedajšej vládnej moci. Tradíciu desaťročnic založili v roku 1997, kedy sa konala spomienka 90. výročia udalosti v priamom prenose Slovenskej televízie. Svätú omšu v Černej celebravo spišský biskup František Tondra a réžiu televízneho prenosu mal vtedajší programový riaditeľ STV režisér Štefan Dlugolinský. V roku 1997 do Černej zavítala aj početná delegácia Slovenskej ligy v Amerike, ktorú viedol jej predseda Dr. Ľudovít Pavlo. Sté výročie spomienky na tragédiu už malo celonárodný charakter.

Andrej Hlinka počas prejavu v Slovenskom rozhlas

Tohtoročný program smutného okrúhleho výročia bude mať charakter trojdňovej pietnej spomienky. Aj vďaka účasti ústavných činiteľov štátu nebude mať lokálny význam. Účasť prisľúbil prezident republiky Andrej Kiska, záštitu nad podujatím prevzal premiér Róbert Fico a chýbať by nemal ani predseda národnej rady Andrej Danko a poslanci žilinskej župy. Podujatie na výročie tragédie je apolitické. Spomienka má religiózny rozmer, a preto budú na oslavách zastúpení aj poprední predstavitelia rímsko-katolíckej cirkvi – predseda Konferencie biskupov Slovenska Stanislav Zvolenský a spišský biskup Štefan Sečka. Pozvanie prijalo aj zastúpenie Nórskeho veľvyslanectva a

mnoho ďalších významných hostí. Organizačne a programovo pietnu spomienku zabezpečuje mesto Ružomberok pod záštitou prezidenta a predsedu vlády SR.

Program spomienky na masaker v Černej

Počas víkendov 27. až 29. októbra Černová privíta spomínajúcich a hostí. Piatkový program bude mať vedecký charakter, pretože súčasťou pietnej spomienky bude aj medzinárodná konferencia pri príležitosti 110. výročia černej tragédie. Hlavným cieľom vedeckého podujatia je poukázať na význam tejto dejinnej udalosti v miestnom, celoslovenskom i medzinárodnom kontexte. Pri príležitosti tohtoročného výročia bude vydaná aj odborná spomienková publikácia, ktorej autormi sú historici Róbert Letz a Ľuboslav Hromják. Zostavovateľom je Pavol Stano. Knihu uvedie do života na slávnostnej prezentácii primátor mesta Ružomberok Igor Čombor. Odborným garantom vedeckého podujatia je Katolícka univerzita v Ružomberku. Odborná konferencia sa bude konať v priestoroch kina v KD AH v Ružomberku. Výstupom z konferencie bude verejne dostupný zborník.

Zatýkanie žandarmi v Černej

Strelba v Černej v roku 1907

Ťažiskovým dňom bude sobota

Hlavný program bude prebiehať v sobotu 28. októbra na miestach, kde sa krviprelievanie udialo a na mieste, kde došlo ku tragickému stretnutiu cirkevných hodnostárov s miestnymi občanmi. Neďaleko kultúrneho domu v Černej sa začne oficiálny program, na ktorom s príhovormi vystúpia štátnici, pozvaní hostia a primátor mesta. Najvýznamnejších čelných predstaviteľov štátu a hostí privítajú občania Černej vo svojich kroch pod vstupnou „slavo - branou“ tradičným slovenským spôsobom - chlebom a soľou. Pietnu spomienku bude sprevádzať herec a moderátor Jozef Šimonovič. Po slávnostných príhovoroch bude nasledovať svätá omša v miestnom kostole Panny Márie Ružencovej, ktorého vysviacka spustila tragické udalosti v roku 1907. Do chrámu sa presunie sprievod okolo rodného domu Andreja Hlinku, v ktorom je počas celého roka prístupná expozícia o živote a diele významného sloven-

Mestská časť Ružomberka - Černová

ského kňaza a politika ako aj o udalostiach v smutnom roku 1907. Omšu bude celebrovať arcibiskup a sekretár Kongregácie pre východné cirkvi Cyril Vasil', koncelebrovať bude spišský biskup Štefan Sečka a v priamom prenose bude vysielaná prostred-

níctvom RTVS. Po svätej omši sa sprievod presunie na miestny cintorín, na ktorom vzdajú hold pamiatke zosnulým účastníkmi masaku aj zástup-

Kostol Panny Márie Ružencovej v Černej covia Nórskeho a Anglického veľvyslanectva a niektorí pozvaní vzácní hostia. V priestoroch kultúrneho domu v Černej bude vo večerných hodinách prebiehať slávnostná akadémia, ktorú otvorí poslanec MZ za MsČ Černová Patr. Habo, ktorou sa pripomenie historická faktografia udalosti. Program spestrí aj mužský ľudový zbor, folklórny súbor či komorné chrámové spevokoly. Pri tejto príležitosti bude udelená aj Cena Andreja Hlinku tým, ktorí sa významným spôsobom prispeli k rozvoju Černej a širšie jej dobrého mena.

V nedeľu bude program pokračovať slávnostnou akadémiou

Mestská časť Ružomberka - Černová v nedeľu ožije kultúrou. Dejinné súvislosti si pripomenie prostredníctvom kultúrnej akadémie v podaní čerňovských účinkujúcich ako aj premiérou divadelnej hry „Černovská masakra“ z pera čerňovského rodáka, spisovateľa Antona Laučeka a v podaní miestneho divadelného súboru MAJ. Okrem spomínanej vedeckej publikácie o Čerňovskej tragédii budú pri tejto špeciálnej príležitosti vydané aj pamätné mince a pamätná medaila. Mesto pripravuje aj prezentačné video a ďalšie propagačné materiály, ktoré majú túto historickú udalosť nielen pripomenúť, ale aj odovzdať humanistický odkaz súčasníkom, pretože je podstatný aj dnes: "Tolerancia je cesta!" Tento odkaz by mal rezonovať aj v dnešnej generácii a to práve v čase, kedy sú v spoločnosti čoraz viac zjavné extrémistické prejavy nenávisť a intolerancia.

Spracované z podkladov mesta Ružomberok